

преко својих представника а затим му признаје и слободу говора, мисли, савести и јавног изражавања својих мисли, и др. и то све у оквиру политичке (представничке) демократије засноване на националној суверености, поштовању закона, принципа поделе власти и одговорности државних органа и службеника за вршење јавних функција. Ништа мање значајна од ове прве француске је и она друга, такође револуционарна Декларација о правима човека и грађанина од 1793. донета као саставни део Монтањарског устава (од 24. јуна 1793.) мада је остала мртво слово на папиру, као и сам тај Устав. У духу револуционарне доследности, ова Декларација проглашава да сувереност припада народу (а не нацији) али у осталоме следи и понавља ову прву Декларацију и то оне њене принципе и права која обезбеђују човекову личну заштиту и политичку еманципацију. Осим већ познатих права, вредно је поменути и нека нова: непосредно бирачко право, право народа да мења или допуњује свој устав, учествује у доношењу закона, подноси петиције носиоцима јавне власти, али и право на образовање, на помоћ од других, отпор насиљу и др.

5. ПРАВА И СЛОБОДЕ ЧОВЕКА У УСТАВИМА ДРЖАВА XIX И XX ВЕКА

Врхунац у развоју људских права или, сликовито речено, њихов процват је наступио доношењем првих устава, а нарочито у XIX и XX веку, када је уставни процес завршен у већини модерних држава. У ствари, основни задатак устава је и био да разграничи сферу човекове слободе од државе и њене власти, тако да су ти први уставни акти настали као акти сузбијања самовлашћа, ограничавања државне власти и гарантовања неприкосновених људских права и слобода. Но тај процес конституционализације људских права није био једноставан нити обележен само успонима, него и падовима који су били карактеристични и за сам развитак уставности. Зато је на почетку било и устава који се уопште нису бавили људским слободама и правима (нпр. Устав Шведске од 1809. год. и неких других земаља) или су им посвећивали малу пажњу – спорадично у оквиру других уставних питања или делова устава (нпр. Устав Шпаније од 1812. год. Устав Норвешке од 1814. год. или Холандије такође од 1814. год.). Но углавном је већина европских (па и светских) држава у XIX веку у својим уставима посветила пажњу овој материји и прокламовала основна људска права и слободе. Први озбиљан искорак у